

KÄYTTÖOMAISUUDEN HALLINTAJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

Case Kattotutka Oy



Liiketalouden opinnäytetyö

Tradenomin tutkinto

Kevät 2022

Maiju Varis

Tämä opinnäytetyö toteutettiin toimeksiantona Kattotutka Oy:lle. Toimeksiantajayrityksessä oli tarve käyttöomaisuuden hallinnan kehittämiseksi, ja sitä tarjottiin opinnäytetyön aiheeksi. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena projektina.

Tämän työn tarkoituksena oli tutkia käyttöomaisuusohjelmistoja ja löytää uusi käyttöomaisuusohjelmisto kohdeyritykselle, sekä olla mukana käyttöönottoprosessissa ja tuottaa tarvittava teoriatieto käyttöomaisuuskirjanpidon toteutukseen käytännössä. Kohdeyrityksessä on ollut käytössä Excel-pohjainen työkalu käyttöomaisuuden hallintaan ja poistolaskentaan. Excel haluttiin jättää pois käytöstä, ja sen tilalle toivottiin uutta poistolaskennan ohjelmistoa. Laadulliseksi tutkimusmenetelmäksi valittiin ohjelmistojen vertailu. Työtä varten tehtiin selvitystä haastattelemalla talousjohtajaa, mistä saadun tiedon perusteella ohjelmistoja lähdettiin tutkimaan ja vertailemaan.

Työn teoreettisessa viitekehyksessä käsiteltiin poistoja kirjanpidon ja verotuksen näkökulmasta. Tämän jälkeen kerrottiin opinnäytetyötyypistä tarkemmin, ja kuvattiin toimeksiantajayrityksen poistolaskennan nykytilaa, minkä jälkeen kerrottiin ohjelmiston valinnasta ja käyttöönottoprosessista vaihe vaiheelta.

Ohjelmistojen vertailun tuloksena selvisi, että Kattotutka Oy:n poistolaskennan tarpeisiin vastaava ohjelmisto on Espina Oy:n Kasper -käyttöomaisuusohjelmisto. Sopivia ohjelmistovaihtoehtoja löytyi lopulta vain kaksi, ja ne olivat ominaisuuksiltaan hyvin samanlaisia keskenään. Ratkaiseva tekijä valinnassa oli ohjelmiston kustannukset.

Avainsanat Käyttöomaisuuskirjanpito, poistosuunnitelma, kirjanpidon ja verotuksen poistot

Sivut 30 sivua

The commissioner of this thesis is Kattotutka Oy. The commissioner had a need for the development of fixed asset management and it was offered as a subject of the thesis. The thesis was implemented as a functional project.

The purpose of this thesis is to study fixed assest software and find a new fixed assest software for Kattotutka Oy and be involved in the implementation of the new system. Kattotutka Oy has used Excel-based tool for fixed assest bookkeeping. The commissioner wanted to disable Excel and they were hoping to replace it with new software. The qualitative research method used in this thesis is software comparison. The finance manager was interviewed for the study of this thesis. On the basis of the information obtained software were researched and compared.

The theoretical part of the thesis focused on the bookkeeping depreciation and the tax depreciation. Subsequently, the type of this thesis, the software selection and the implementation of the new system were presented.

The result of the thesis was that the suitable software for Kattotutka Oy is Espina Oy's Kasperi -fixed assest software. Only two suitable options were found and they were similar in properties. In the end, costs were a crucial factor in software selection.

Keywords Fixed assest bookkeeping, depreciation plan, tax depreciation, bookkeeping depreciation

Pages 30 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Kohdeyrityksen esittely.....	1
1.2	Työn tavoite ja aiheen rajausta.....	2
1.3	Opinnäytetyön rakenne	2
1.4	Tutkimusmenetelmä.....	3
2	Poistot kirjanpidossa	3
2.1	Poistolaskennan peruseriaatteen ja merkitys talouden hallinnassa	4
2.2	Poistosuunnitelma	5
2.3	Poistomenetelmät	6
3	Poistot verotuksessa	9
3.1	Poistoero.....	10
3.2	Hyllypoisto	11
3.3	Käyttöomaisuuden myynti.....	12
4	Käyttöomaisuuden hallintajärjestelmän kehittäminen case Kattotutka Oy	14
5	Käyttöomaisuusohjelmiston käyttöönottoprosessi	15
5.1	Käyttöomaisuuden hallinnan nykytilanne Kattotutka Oy:ssä	16
5.1.1	Poistokirjaukset Excelissä.....	16
5.1.2	Riskien arviointi.....	18
5.2	Toimeksiantajan tarve	18
5.3	Ohjelmistojen vertailu	18
5.4	Espina Oy Kasperin.....	21
5.4.1	Kasperin peruseriaatteen	21
5.4.2	Kattotutka Oy:n poistolaskenta Kasperin-ohjelmistolla.....	21
5.5	Käyttöönotto.....	22
5.6	Koulutus.....	22
5.7	Käyttöopas poistolaskentaan.....	23
6	Johtopäätökset ja pohdinta	23
	Lähteet	26

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö käsittelee poistolaskentaa ja käyttöomaisuuden hallintaa. Opinnäytetyön toimeksiantajayrityksenä on rakennusalan yritys Kattotutka Oy, jolla on tarve kehittää käyttöomaisuuden hallintajärjestelmää.

Poistot ovat kirjanpidossa pysyvistä vastaavista tehtäviä jaksotuksia, joista säädetään kirjanpitolaissa. Verotuksessa tehtävistä poistoista säädetään elinkeinoverolaissa. Pysyvistä vastaavista puhutaan yleensä kirjanpidon poistojen yhteydessä, kun taas verotuksessa niistä käytetään nimeä käyttöomaisuus. Poistojen tarkoitus on se, että sellaista hyödykettä, joka tuottaa tuloa usean tilikauden aikana ei kirjata kerralla kuluksi. (Ahosola & Ahosola, 2020, s. 50)

Kirjanpitolain (KPL 5 luku 1 §) mukaan tuotoista vähennetään kuluina ne menot, joista ei todennäköisesti enää kerry niitä vastaavaa tuloa. Muut menot saadaan aktivoida taseeseen. Pysyvien vastaavien hankintameno siis jaetaan tilikauden kuluksi, eli poistoiksi tuloslaskelmaan ja aktiivaksi taseeseen. Hankintamenon aktivoimisella taseeseen tarkoitetaan sitä, että hankintamenoa ei kirjata kokonaan sille tilikaudelle, jonka aikana hankinta on tapahtunut, vaan se jaksotetaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi niille tilikausille, joihin se vaikuttaa tulonmuodostuksessa. (Tomperi, 2021b, s. 36)

1.1 Kohdeyrityksen esittely

Kattotutka Oy on valtakunnallinen kattopalveluihin ja -tuotteisiin keskittynyt yhtiö. Yrityksen on perustanut tämänhetkinen hallituksen puheenjohtaja Kari Lindgren vuonna 1993. Nykyään yrityksen toimitusjohtaja on Karin poika Heikki Lindgren. Kattotutka on kasvanut 29 vuodessa yhden miehen yrityksestä noin 250 kattoalan ammattilaista työllistäväksi yritykseksi. Yrityksen kasvamisen myötä se on levinnyt usealle paikkakunnalle ympäri Suomen. Toimipisteet sijaitsevat Helsingissä, Kouvolassa, Lahdessa, Riihimäellä, Turussa, Tampereella, Jyväskylässä, Kuopiossa, Joensuussa, Oulussa ja Rovaniemellä.

Kattotutkan päätoimialana on kattorakenteiden asennus ja kattaminen. Lisäksi yritys tarjoaa katon tarkastus-, korjaus ja huoltopalveluita sekä katon kunnossapitoon ja turvallisuuteen liittyviä tuotteita pelti-, tiili-, kupari- ja huopakatoille. Vuonna 2021 Kattotutka Oy:n liikevaihto oli 28 milj. €. (Kattotutka Oy, 2022)

1.2 Työn tavoite ja aiheen raja

Kattotutka Oy:n talousjohtajan toiveena on löytää ohjelmisto yrityksen poistolaskentaan, koska nykyinen tapa toteuttaa poistolaskentaa ei ole käytännöllinen, eikä palvele liiketoimintaa riittävästi. Opinnäytetyön tavoite on löytää Kattotutka Oy:n tarpeisiin sopiva ohjelmisto käyttöomaisuuskirjanpidolle, ottaa ohjelmisto käyttöön, sekä tuottaa ohjelmiston käyttöopas ja tarvittava teoretinen tieto käyttöomaisuuskirjanpidon toteutukseen käytännössä. Opinnäytetyössä tutkitaan ohjelmistoja, jotka ovat rakennettu ainoastaan käyttöomaisuuskirjanpidon toteuttamiseen. Opinnäytetyössä ei tutkita taloushallinnon ohjelmistoja. Opinnäytetyö vastaa kysymyksiin: mitä tarkoitetaan käyttöomaisuuden poistoilla ja mitä on käyttöomaisuuskirjanpito, sekä mikä on Kattotutka Oy:n liiketoimintaa parhaiten palveleva ohjelmisto käyttöomaisuuden hallintaan.

1.3 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyössä noudatetaan perinteisen raportin pohjaa. Johdannon jälkeen käsitellään teoriaa. Tästä muodostuu opinnäytetyön tietoperusta, jossa tarkastellaan aluksi kirjanpidon poistoja luvussa 2, ja sen jälkeen siirrytään tarkastelemaan poistoja verotuksen näkökulmasta luvussa 3.

Opinnäytetyön empiirisessä osassa kuvataan ensin toiminnallista opinnäytetyöprosessia, minkä jälkeen kuvataan Kattotutka Oy:n poistolaskennan nykytilaa, ja kerrotaan ohjelmiston valinnasta sekä käyttöönottoprosessin etenemisestä ja lopputuloksesta. Raportin viimeisessä osassa käydään läpi työn tulokset ja pohditaan työn päivittämisen mahdollisuuksia jatkossa.

1.4 Tutkimusmenetelmä

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen projekti, jossa etsitään ratkaisu konkreettiseen tarpeeseen Kattotutka Oy:ssä. Työssä käytetään kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen avulla tutkitaan monimutkaisia ilmiöitä ja prosesseja, joita ei tunneta hyvin tai joita koskevia muuttujia ei ole vielä tunnistettu tai joita ei voida tutkia kokeellisesti käytännöllisistä tai eettisistä syistä. Laadullisen tutkimuksen tavoite on ymmärtää ilmiötä subjektin eli toimijan näkökulmasta. Tutkimuksessa tutkija osallistuu tutkimusprojektiin, eikä ole vain ulkopuolinen tarkkailija, joka objektiivisesti mittaa. Laadullinen tutkimusprosessi on joustava, ja voi muuttua tutkimuksen aikana. (Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja, n.d.)

Toiminnallisessa opinnäytetyössä laadullisella tutkimusmenetelmällä kerättyä aineistoa ei ole välttämätöntä analysoida samalla tarkkuudella kuin tutkimuksellisissa opinnäytetöissä. Esimerkiksi selvitystä varten kerättyjä aineistoja, kuten haastatteluja ei ole tarkoituksenmukaista analysoida järjestelmällisesti, vaan niiden pohjalta tehdään muistiinpanoja, joita käytetään apuna tuotoksen tuottamisprosessin kuvaamiseen. (Vilkkä & Airaksinen, 2003, s. 57, ss. 63–64)

2 Poistot kirjanpidossa

Poistot ovat kirjanpidossa pysyvistä vastaavista tehtäviä jaksotuksia, joista säädetään kirjanpitolaissa. Verotuksessa tehtävistä poistoista säädetään elinkeinoverolaissa. (Ahosola & Ahosola, 2020, s. 50) Jaksottaminen tarkoittaa sitä, että menot ja tulot kohdistetaan oikealle tilikaudelle kuluiksi ja tuotoiksi. Kirjanpidossa tästä puhutaan meno tulon kohdalle -periaatteesta. (Tomperi, 2021b, s. 31)

Pysyvistä vastaavista puhutaan yleensä kirjanpidon poistojen yhteydessä, kun taas verotuksessa niistä käytetään nimeä käyttöomaisuus. Poistojen tarkoitus on se, että sellaista hyödykettä, joka tuottaa tuloa usean tilikauden aikana ei kirjata kerralla kuluksi. (Ahosola & Ahosola, 2020, s. 50) Maa-alueista ja arvopapereista ei suoriteta vuotuisia poistoja, koska ne ovat kulumatonta omaisuutta (Tomperi, 2021b, s. 38).

2.1 Poistolaskennan peruseriaatteen ja merkitys talouden hallinnassa

Kirjanpitolain mukaan pysyviin vastaaviin kuuluvat erät, jotka ovat tarkoitettu tuottamaan tuloa jatkuvasti usean tilikauden aikana (KPL 4 luku 3 §). Näitä elinkeinotoiminnan pysyvään käyttöön kuuluvia hyödykkeitä ovat koneet, kalusto ja rakennukset, sekä maa-alueet ja liikehuoneisto-osakkeet. Pysyvien vastaavien hankintamenon voi vähentää joko kerralla tai suunnitelman mukaisina poistoina. Hankintamenon voi kirjata kerralla kuluksi, jos kaluston todennäköinen taloudellinen käyttöaika on enintään kolme vuotta. Tällaista lyhytikäistä kalustoa ovat esimerkiksi käytettyinä ostetut koneet. Myös pienhankintoja, eli sellaisia kalustoesineitä, joiden hankintahinta on enintään 1 200 euroa (vuonna 2021), voidaan kirjata kerralla kuluksi. Näitä pienhankintoja voidaan kirjata kunkin tilikauden kuluksi kuitenkin enintään 3 600 euroa (EVL 33 §). (Tomperi, 2021b, ss. 36–37)

Suurten hankintojen kerralla kuluksi kirjaaminen aiheuttaisi epä johdonmukaisuutta tuloslaskelmaan. Esimerkiksi tuloslaskelma ei kertoisi hyvin yrityksen tilannetta, jos sadan tuhannen euron kone kirjattaisiin kuluksi kerralla, vaikka sitä pystyisi käyttämään kymmenen vuoden ajan. (Ahosola & Ahosola, 2020, s.50)

Kirjanpitolain (KPL 5 luku 5 §) mukaan rakennusten, koneiden ja kaluston hankintamenon jaksottaminen poistoina kuluksi suoritetaan ennalta laaditun suunnitelman mukaan hyödykkeen vaikutusaikana. Poistosuunnitelmaa laadittaessa on ratkaistava jokaisen poistokohteen poistoaika ja poistomenetelmä. Taloudellinen pitoaika on yleensä lyhyempi kuin esineen tekninen käyttöaika. Esimerkiksi tietokoneiden kohdalla markkinoille tulevat uudet entistä tehokkaammat laitteet syrjäyttävät vanhat, vielä kunnossa olevat laitteet. Jos poistokohteella on taloudellisen pitoajan jälkeen olevan vielä merkittävä jäännösarvo, pitoaikana poistetaan vain hankintamenon ja jäännösarvon erotus. (Tomperi, 2021b, s. 38)

Kuva 1. Poistokohteiden taloudellinen pitoaika (Tomperi, 2021b, s. 38).

Rakennukset:	
- Myymälä- ja toimistorakennukset	30 vuotta
- Kevyet varastorakennukset	20 vuotta
Koneet ja kalusto:	
- Myymäläkalusto	10 vuotta
- Autot	5 vuotta
- Tietokoneet	4 vuotta

Kuvassa 1. esitetään pysyvien vastaavien taloudelliset pitoajat vuonna 2021.

2.2 Poistosuunnitelma

Yrityksellä tulee olla ennalta määritelty poistosuunnitelma pysyvien vastaavien hyödykkeille (Ahosola & Ahosola, 2020, s. 51). Suunnitelman mukaisten poistojen pohjana on pysyviin vastaaviin kuuluvan omaisuuden hankintameno. Hankintamenoon lasketaan kaikki käyttöomaisuuden hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot kuten ostohinta, rahti- ja asennusmenot. Ostohintaan sisältyvää arvonlisäveroa ei lueta mukaan hankintameno, jos vero on saatu vähentää. (Tomperi, 2021a, s. 24) Rakennuksen hankintameno luetaan suunnittelukustannukset, rakentamisen menot ja luvat. Poistosuunnitelmassa määritellään hyödykkeen poistoaika, poistomenetelmä ja poistoryhmien muodostaminen. Poistot aloitetaan, kun hyödyke on käyttöön otettu. Hyödykkeen hankintameno poistetaan sen vaikutusaikana, jonka päätyttyä hyödykkeen hankintameno on oltava kokonaan poistettu lukuun ottamatta mahdollista jäännösarvoa. Hyödykkeen vaikutusaika ja poistoaika tulee määritellä yrityskohtaisesti varovaisuutta noudattaen. (Tomperi, 2021a, s. 25) Jos poistosuunnitelma on liian tiukka tai liian löysä, sitä täytyy muuttaa (Ahosola & Ahosola, 2020, s. 52).

2.3 Poistomenetelmät

Tavallisimpia poistomenetelmiä ovat tasapoisto, menojäännöspoisto ja substansspoisto (Ahosola & Ahosola, 2020, s.50). Poistomenetelmä voi olla myös tasapoiston ja menojäännöspoiston yhdistelmä, jolloin aluksi tehdään etupainoiset menojäännöspoistot ja siirrytään tasapoistoihin, kun tasapoisto on menojäännöspoistoa suurempi. Tasapoisto voidaan valita, jos katsotaan, että omaisuuden vaikutus yritykseen on yhtä suuri jokaisena poistoajan vuotena. (Tomperi, 2021b, s.39) Tasapoistomenetelmää ja menojäännöspoistomenetelmää käytetään yleensä rakennuksien, sekä koneiden ja kaluston poistoissa. Maa-alueiden poistot eroavat edellä mainittujen pysyvien vastaavien poistoista.

Kirjanpitolautakunnan ohjeen (2007) mukaan substansspoistomenetelmää voidaan soveltaa silloin, kun pysyvien vastaavien hyödykkeen tulontuottamiskyvyn väheneminen riippuu hyödykkeen käytön määrästä. Esimerkiksi sellaisista maa-alueista, joista irrotetaan vähitellen maa-ainesta valmistukseen tai sellaisenaan luovutettavaksi, tehdään substansspoistoja. Tällöin hankintamenosta poistetaan kunakin vuonna käytettyä ainesosamäärää vastaava osa. (KILA, 2007, ss. 16–17)

Tasapoistomenetelmässä poisto lasketaan jakamalla hankintameno niillä vuosilla, jolloin sen arvioidaan vaikuttavan yrityksen tulonhankkimiseen. Jos odotettavissa on, että hankittua konetta voidaan käyttää viiden vuoden ajan, voidaan kunakin vuonna kirjata kuluksi yksi viides osa, eli 20 prosenttia alkuperäisestä hankintamenosta. (Tomperi, 2021b, ss. 38–39; Tomperi, 2021a, s. 26) Tasapoisto voidaan kirjata myös jäännösarvo huomioiden.

Alla kuvataan tasapoiston kirjaaminen ilman jäännösarvoa. Kuvan 2. esimerkissä koneen hankintameno on 1000 euroa, ja arvioidaan että tätä konetta voidaan käyttää viiden vuoden ajan yrityksen toiminnassa. Tällöin voidaan poistaa joka vuosi viides osa eli 20 % koneen alkuperäisestä hankintamenosta – eli 1000 eurosta. Näin ollen vuotuinen poisto on 200 euroa.

Kuva 2. Tasapoiston kirjaaminen ilman jäännösarvoa (Varis, 2022).

	KONE- JA KALUSTOTILI	SUMUPOISTO	TULOSTILI	TASETILI
1. Vuosi	1 000			
sumupoisto	200	200		
			200	800
2. vuosi	800			
sumupoisto	200	200		
			200	600

Kuvassa 3. tasapoisto kirjataan jäännösarvo huomioiden. Esimerkissä rakennuksen hankintameno on 500 000 euroa ja sen taloudelliseksi pitoajaksi arvioidaan 25 vuotta ja jäännösarvoksi 50 000 euroa. Yhden vuoden poistoksi saadaan 18 000 euroa. (450 000 euroa / 25 vuotta)

Kuva 3. Tasapoisto jäännösarvo huomioiden (Varis, 2022).

	RAKENNUS	SUMUPOISTO	TULOSTILI	TASETILI
1. Vuosi	500 000			
sumupoisto	18 000	18 000		
			18 000	482 000
2. vuosi	482 000			
sumupoisto	18 000	18 000		
			18 000	464 000

Ensimmäisenä vuonna hankintameno kirjataan rakennustilille debetvientinä ja sumupoistosta tulee kirjaus 18 000 euroa debetvientinä sumupoisto-tilille ja kreditvientinä rakennustilille. Tasetilille vastaavaa-puolelle jää rakennuksen poistamatonta hankintamenoa 482 000 euroa, joka on seuraavan vuoden rakennustilin alkusaldo. Toisena vuonna sumupoisto kirjataan samalla tavalla kuin ensimmäisenä vuonna. Sumupoisto on joka vuonna sama 18 000 euroa Rakennuksesta jää poistamatonta hankintamenoa 464 000 euroa, joka on taas kolmannen vuoden rakennustilin alkusaldo, josta poisto lasketaan.

Menojäännöspoisto valitaan, jos kaluston vaikutus yrityksen tulonmuodostumisprosessiin on suurempi käyttövuosien alussa, kuin käytön lopussa. Poistot voidaan tehdä etupainoisesti

siten, että ensimmäisten vuosien poisto on suurempi kuin myöhempinä vuosina.

Menojäännöspoistossa poistoprosentti on sama joka vuosi, mutta poiston määrä pienenee vuosittain. Poisto lasketaan menojäännöksestä, josta on vähennetty aikaisempien vuosien poistot. (Tomperi, 2021b, s. 39)

Kuvassa 4. on esimerkki menojäännöspoistosta. Yritys ostaa rakennuksen 500 000 eurolla ja poistoksi kirjataan 7 % menojäännöksestä. Ensimmäisenä vuonna poisto on 35 000 euroa ja menojäännös on 465 000 euroa. Toisena vuonna poisto on 32 550 euroa ja menojäännös on 432 450 euroa jne.

Kuva 4. Menojäännöspoisto (Varis, 2022).

	RAKENNUS		SUMUPOISTO		TULOSTILI		TASEILI	
1. Vuosi	500 000							
sumupoisto		35 000	35 000					
					35 000		465 000	
2. vuosi	465 000							
sumupoisto		32 550	32 550					
					32 550		432 450	

Ensimmäisenä vuonna sumupoisto 35 000 euroa kirjataan kreditvientinä rakennustilille ja debetvientinä sumupoisto tilille. Tasetilille vastaavaa-puolelle jää 465 000 euroa poistamatonta hankintamenoa. Tästä 465 000 eurosta lasketaan seuraavan vuoden menojäännöspoisto.

Toimeksiantajayrityksellä Kattotutka Oy:llä on käytössä tasapoistomenetelmä.

Poistolaskenta toteutetaan Kattotutkalla kustannuspaikka-, ja projektitasolla. Poistojen kirjaus toteutetaan hyödyketasolla kuukausittain. Esimerkiksi eräs kone on ostettu 25.8.2020 ja sen hankintameno on ollut 4 000 euroa. Poistoajaksi on katsottu kuusi vuotta. Koska Kattotutka Oy kirjaa poistot joka kuukausi, muutetaan poisto aika kuukausiksi (= 6 vuotta eli 72 kuukautta). Joka kuukausi poistetaan $1/72$ osa eli $4000/72 = 55,56$ euroa. Kone on otettu käyttöön 1.9.2020 ja maaliskuuhun 2021 mennessä on poistettu 388,92 euroa ja taseessa poistamatonta hankintamenoa on jäljellä 3 611,08 euroa.

Kuva 5. Kattotutka Oy:n sumupoisto (Varis, 2022).

	KONE- JA KALUSTOTILI		SUMUPOISTO		TULOSTILI		TASEILI	
9/2020	4 000,00							
sumupoisto		55,56	55,56					
					55,56		3 944,44	
10/2020	3 944,44							
sumupoisto		55,56	55,56					
					55,56		3 888,88	
11/2020	3 888,88							
sumupoisto		55,56	55,56					
					55,56		3 833,32	
12/2020	3 833,32							
sumupoisto		55,56	55,56					
					55,56		3 777,76	
1/2021	3 777,76							
sumupoisto		55,56	55,56					
					55,56		3 722,20	
2/2021	3 722,20							
sumupoisto		55,56	55,56					
					55,56		3 666,64	
3/2021	3 666,64							
sumupoisto		55,56	55,56					
					55,56		3 611,08	

3 Poistot verotuksessa

Kirjanpidon poistot muodostavat pohjan verotuksen poistoille, koska kirjanpidossa vähennetty määrä vaikuttaa siihen, miten paljon poistoja verotuksessa voidaan vähentää (Vero, 2021). Verotuksessa poistoja ei seurata hyödykekohtaisesti, kuten kirjanpidossa seurataan. Verotuksen poistoille ei laadita vastaavaa suunnitelmaa kuin kirjanpidossa, sillä elinkeinoverolaki asettaa tarkat rajoitukset. Verotuksen poistosäännökset tulevat elinkeinoverolain luvusta 3, jossa määritellään maksimipoistot, jotka hyödykkeestä saa tehdä. Verotuksessa poistot ovat verosuunnittelun keino ja niiden avulla verotettavaan tulokseen voidaan vaikuttaa siten että poistot voidaan tehdä minkä suuruisina tahansa, kunhan ei ylitetä elinkeinoverolain asettamia maksimipoistoja. Verotuksen poistot voi myös jättää jonain vuonna tekemättä. Elinkeinoverolain 54:n pykälän mukaan verotuksessa ei saa vähentää suurempaa poistoa kuin kirjanpidossa on tehty verovuonna tai aiempina

verovuosina. Mielessä tulee siis pitää kirjanpidon ja verotuksen sidonnaisuus. (Ahosola & Ahosola, 2020, ss. 51–53, s. 84)

3.1 Poistoero

Poistoero on seurausta kirjanpidon ja verotuksen sidonnaisuudesta. Sitä syntyy, jos yrityksen tekemä poistosuunnitelma eroaa elinkeinoverolain määrittelemistä maksimipoistoista. Verotuksen maksimipoiston ja kirjanpidon sumupoiston ero kirjataan poistoeroksi, joka pienentää tilikauden tulosta. Poistoeron avulla verotuksessa voidaan tehdä poistot maksimimääräisenä, vaikka kirjanpidon sumupoistot olisivat pienemmät. Tätä poistoeroa kutsutaan ylipoistoksi. (Ahosola & Ahosola, 2020, s. 54)

Poistoero kirjataan seuraavalla tavalla:

Tässä esimerkissä keskisuuri yritys on hankkinut puolella välissä tilikautta 100 000 euron koneen, jonka poistosuunnitelma on 15 % menojäännöspoisto. Verotuksessa tehdään maksimipoisto (25 %) eli 25 000 euroa. Kirjanpidon sumupoisto on $100\,000\text{ €} \times 15\% / 12 \times 6 = 7\,500\text{ €}$. (Ahosola & Ahosola, 2020, s. 54)

Alla kuvataan poistoeron kirjaaminen. Kuvassa 6. poistona käsitellään kredit vientinä sumupoiston osuus, jonka vastavientinä kirjataan debet vientinä kaluston poisto tilille. Elinkeinoverolain maksimipoiston ja kirjanpidon sumupoiston erotus (ylipoisto) kirjataan kredit vientinä kertynyt poistoero tilille ja vastavienti debet vientinä poistoeron muutos tilille.

Kuva 6. Poistoeron kirjaaminen (Varis, 2022).

	KALUSTO		KALUSTON POISTO		POISTOERON MUUTOS (tuloslaskelma)	KERTYNYT POISTOERO (tase)	RAHATILI
HANKINTA	100 000						100 000
SUMUPOISTO		7 500	7 500				
YLIPOISTO					17 500	17 500	

Poistoero on taseessa varausten ryhmässä (Kuva 7) ja se kertoo, kuinka paljon verotuksessa on tehty enemmän poistoja kuin kirjanpidossa. Poistoeron muutos sijoittuu tuloslaskelmaan tilinpäätössiirtojen ryhmään, jossa se vähennetään tilikauden tuloksesta (Kuva 8). (Vero, 2021; Tomperi, 2021a, ss. 318–320).

Kuva 7. Poistoero taseessa. (Tomperi, 2021a).

TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ				
Poistoero	0,00		0,00	
Verotusperusteiset varaukset	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00

Kuva 8. Poistoeron muutos tuloslaskelmassa. (Tomperi, 2021a).

VOITTO (TAPPIO) ENNEN				
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		0,00		0,00
Tilinpäätössiirrot				
Poistoeron muutos**)	<u>+/-0,00</u>		<u>+/-0,00</u>	
Verotusperusteisten varausten muutos**)	<u>+/-0,00</u>		<u>+/-0,00</u>	
Konserniavustus	<u>+/-0,00</u>	<u>+/-0,00</u>	<u>+/-0,00</u>	<u>+/-0,00</u>
Tuloverot		-0,00		-0,00
Muut välittömät verot		-0,00		-0,00
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>
*) esitettävä erikseen samaan konserniin kuuluvien yritysten osalta				
**) lisäys (-) tai vähennys (+)				

3.2 Hyllypoisto

Poistoeroon liittyy hyllypoisto. Hyllypoistoa syntyy, kun kirjanpidon poistot ovat suuremmat kuin verotuksen poistot. Tässä tilanteessa poistoeron määrä taseessa pienenee ja muutuskirjaus kasvattaa tilikauden tulosta. Hyllypoistoa seurataan kirjanpidon ulkopuolella, eikä siitä tule poistoeron tapaan mitään kirjauksia. Hyllypoistoa voidaan myöhemmin vuosina vähentää verotuksessa. (Ahosola & Ahosola, 2020, ss. 62–63; Tomperi, 2021a, ss. 33–35)

Verohallinto ohjeistaa seuraamaan hyllypoistoja verolomakkeen 12A avulla. Lomake täytetään aina, kun yritykselle muodostuu verotuksessa vähentämätöntä poistoa eli hyllypoistoa, tai kun hyllypoistoa käytetään. Lomake 12A tulee täsmäyttää verolomakkeen 62 poistotietojen kanssa. (Vero, 2019)

Hyllypoistoa voi syntyä esimerkiksi tilanteessa, kun laskuvirheen takia veroilmoitukselle on merkitty verotettavasta tulosta vähennettäväksi poistoja yli EVL:n maksimipoistojen, jolloin verottaja jättää ylipoiston vähentämättä ja jättää ne vähennettäväksi tulevana vuosina. Toinen tilanne, jossa hyllypoistoa voi syntyä, on verosuunnittelun tuloksena. Tässä tilanteessa yritys ei halua kerryttää lisää tappiota verotukseen, tai vanhat tappiot ovat juuri kyseisenä vuonna vanhenemassa. (Taloushallintoliitto, 2020)

Kirjanpitolautakunnan mukaan poistoeron muodostuminen eri käyttöomaisuushyödykkeiden välille saattaa olla sattumanvaraista. Näin voi esimerkiksi olla varausten käytön vuoksi. Käyttöomaisuuteen perustuvat tulonodotukset ja taloudellinen pitoaika pohjautuvat koko yritykseen eivätkä yksittäiseen hyödykkeeseen. Tästä syystä yksittäisen hyödykkeen negatiivinen poistoero voidaan yhdistää toiseen hyödykkeeseen liittyvään positiiviseen poistoeroon. Sillä ei ole merkitystä, onko kertyneet positiiviset ja negatiiviset poistoerot yhdistetty tase-erien Koneet ja kalusto vai Rakennukset ja rakennelmat sisällä, vai niiden välillä. Kuitenkin hyvään kirjanpitotapaan sisältyvä varovaisuuden periaate edellyttää, että yhdistämisen jälkeen taseen poistoeron on oltava positiivinen tai nolla. (Tomperi, 2021a, ss. 35–36)

3.3 Käyttöomaisuuden myynti

Käyttöomaisuuden myyntitilanteessa hyödykkeen myyntivoitto ja -tappio lasketaan suunnitelmapoistojen jälkeen. Myyntivoitto tai -tappio lasketaan hyödykekohtaisesti vähentämällä myyntitulosta myydyn hyödykkeen poistamaton hankintameno. Jos myydystä hyödykkeestä on poistoeroa, ylipoisto kirjataan poistoeron vähennyksenä tuloslaskelmaan. Myyntitappio esitetään tuloslaskelmassa liiketoiminnan muina kuluina, jos myyntihinta on ollut pienempi kuin suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetty hankintameno. (Tomperi, 2021a, ss. 36–37)

Koneen ja kaluston myynnissä merkitsevää on se, minkä kokoinen yritys on kyseessä. Pienyritykset saavat soveltaa kirjanpitolautakunnan pienyrityksille sallimaa huojennusta. Jos pienyritys on soveltanut huojennusta, se ei ole seurannut koneita ja laitteita hyödykekohtaisesti eikä yksittäisen koneen tai laitteen kirjanpitoarvo ole myyntihetkellä tiedossa. Tällöin myyntikirjaus tehdään vähentämällä kyseisen kalustotilin saldoa, minkä jälkeen myynnistä kirjataan myyntivoitto tai -tappio. Pienyrityksen kohdalla verotuksessa koneen myynti käsitellään samalla tavalla kuin kirjanpidossa. (Ahosola & Ahosola, 2020, s. 84) Pientä yritystä suuremman yrityksen täytyy seurata kalustoa hyödykekohtaisesti, jolloin myös myynti käsitellään hyödykekohtaisesti. Verotuksessa myynti käsitellään eri tavalla, sillä verotuksessa ei ole hyödykekohtaista seuranta. (Ahosola & Ahosola, 2020, s. 86) Alla kuvataan pienyritystä suuremman yrityksen kaluston myynnin kirjaaminen.

Kuva 9. Kaluston myynnin kirjaaminen (Varis, 2022).

	KALUSTO	KALUSTON POISTO	POISTOERON MUUTOS	POISTOERO (tase)	MYNTIVOITTO	RAHATILI
Menojäännös	12 000					
Poistot kuukausilta 1-6	900	900				
Myynti	11 000				8 900	20 000
Poistoero myyntivoitosta			8 900	8 900		

Kuvan 9. esimerkissä yrityksen suunnitelmanmukaiset poistot ovat suuremmat kuin verotuksen poistot, jonka seurauksena syntyy poistoeroa. Kirjanpidon suunnitelmanmukaiset poistot tehdään 15 % menojäännöksestä ja verotuksessa yritys tekee maksimipoiston 25 % menojäännöksestä. Yritys myy puolella välissä tilikautta koneen hintaan 20 000 euroa. Koneen kirjanpitoarvo myyntihetkellä on 11 100 euroa. Hyödykekohtaisessa seurannassa myynnistä kirjataan myyntivoitto (8 900 euroa) ja samansuuruinen poistoeron lisäys. Verotuksessa ei ole hyödykekohtaista seuranta, joten myynti käsitellään eri tavalla. Verotuksessa myyntihinnalla vähennetään yrityksen koko irtaimen omaisuuden menojäännöstä ja myynti tuloutuu epäsuorasti pienempinä poistoina. (Ahosola & Ahosola, 2020, s. 86)

4 Käyttöomaisuuden hallintajärjestelmän kehittäminen case Kattotutka Oy

Tämä opinnäytetyö tehdään toiminnallisena projektina Kattotutka Oy:lle. Vilkan & Airaksisen (2003, s. 9) mukaan toiminnallisella opinnäytetyöllä pyritään esimerkiksi järkevöittämään jotakin käytännön toimintaa ammatillisessa ympäristössä. Tämä on tarkoituksena myös tässä opinnäytetyössä, kun lähdetään kehittämään toimeksiantajayrityksen käyttöomaisuuden hallintajärjestelmää.

Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksen toteuttamiseen liittyy olennaisena osana selvityksen tekeminen. Koska työn tuloksena syntyy jotakin konkreettista, on tärkeää käsitellä raportissa toteutustapoja, joilla tuotos on saatu aikaiseksi. (Vilka & Airaksinen, 2003, s. 51) Laadullisen tutkimusmenetelmän opinnäytetöissä ei välttämättä tarvitse käyttää tutkimusmenetelmiä samassa merkityksessä kuin tutkimuksellisissa opinnäytetöissä. Esimerkiksi laadullisella tutkimuksella kerätyn aineiston analysointia ole tarkoituksenmukaista tehdä samalla tarkkuudella kuin tutkimustyyppisissä opinnäytetyöissä. (Vilka & Airaksinen, 2003, s. 57, ss. 63–64)

Tätä opinnäytetyötä varten tehdään selvitystä haastattelemalla talousjohtajaa. Keskusteluja ei ole tarkoitus nauhoittaa tai analysoida järjestelmällisesti, vaan niiden avulla kuvataan yrityksen nykytilannetta ja tuotoksen tuottamisprosessia. Lisäksi perehdytään yrityksessä jo käytössä olevaan poistolaskennan työkaluun ja poistolaskennan tehtäviin, jotta saataisiin selville ne tekijät, joista johtuvia käytäntöjä lähdetään kehittämään. Opinnäytetyöprosessin loppuvaiheessa osallistutaan kahteen koulutukseen, joissa käsitellään ohjelmiston käyttöä. Näitä koulutuksia käytetään apuna käyttöoppaan laatimisessa.

Seuraava luku koostuu nykytilan kuvaamisesta, sekä käyttöomaisuusohjelmiston valinta- ja käyttöönottoprosessin kuvaamisesta. Lopuksi kuvataan tehdyn käyttöoppaan tavoite ja sisältö. Käyttöopasta ei liitetty tähän opinnäytetyöhön toimeksiantajan toiveesta.

5 Käyttöomaisuushjelmiston käyttöönottoprosessi

Ohjelmiston käyttöönottoprosessin aluksi selvitettiin Kattotutka Oy:n käyttöomaisuuden hallinnan nykytila sekä toimeksiantajan toivomat muutokset käyttöomaisuuden hallintaan haastatteleamalla Kattotutka Oy:n talousjohtajaa. Seuraavaksi vertailtiin käyttöomaisuushjelmistoja ja kilpailutettiin Kattotutka Oy:n tarpeita vastaavia ohjelmistoja. Yrityksen toimitusjohtaja ja talousjohtaja tekivät valinnan uudesta ohjelmistosta, jonka jälkeen ohjelmisto otettiin käyttöön ja siihen liittyen järjestettiin kaksi koulutusta. Koulutusten pohjalta tehtiin kirjallinen ja kuvallinen käyttöopas Kattotutka Oy:n poistolaskentaan.

Kuva 10. Opinnäytetyöprosessin vaiheet. (Varis, 2022).



Kevään 2021 aikana Kattotutka Oy:n käyttöomaisuuden hallinta ja poistolaskenta siirrettiin Excelistä uuteen käyttöomaisuushjelmistoon. Poisto-Excel jätettiin yrityksessä kokonaan pois käytöstä.

5.1 Käyttöomaisuuden hallinnan nykytilanne Kattotutka Oy:ssä

Kattotutka Oy on toteuttanut käyttöomaisuuden hallinnan ja poistolaskennan Excel-tiedostossa. Vuosien saatossa poisto-Excel on kasvanut todella suureksi tiedostoksi, eivätkä sen ominaisuudet palvele Kattotutka Oy:n poistolaskennan tarpeita riittävästi. Poisto-Excel koostuu kuudesta välilehdestä, jotka ovat poistosuunnitelma, vanha poistosuunnitelma, tase, Pivot-taulukko poistoista, vienti järjestelmään ja tilikartta.

Kuva 11. Kattotutka Oy:n Poisto-Excel. (Kattotutka Oy, 2021).

2						0,00 €							
6	KP	laji	Tili	Poistot kk	Hankinta- hinta	Muutos aika	Käyttöaika / myyntiaika	Vuosi	Työnume- ri	Selite	28.2.2022	31.3.2022	
13													
14													
15													
16													
17													
18													
19													
20													
21													
22													
23													
24													
25													
26													
27													
28													
29													
30													
31													
32													
33													
34													
35													
36													
37													
38													
39													
40													
41													
	Poistosuunnitelma	2017 poistot	Tase	Pivot poistot	Vienti NetBaroniin	VLOOKUP	+						

5.1.1 Poistokirjaukset Excelissä

Kattotutka Oy:n sisäisen ohjeistuksen (Kattotutka Oy, henkilökotainen tiedonanto, 2021) mukaan Poisto-Excel on päivitetty kuukausittain. Ensin on haettu taloushallinnon järjestelmästä taseen pysyvistä vastaavista kaikki kuukauden kirjaukset. Saatujen tulosten perusteella on tehty tarvittavat kirjaukset poisto-Exceliin lisäämällä tehdyt hankinnat omille riveilleen. Excelissä on kirjattu käsin poistosuunnitelma välilehdelle käyttöomaisuusluettelon loppuun uudelle tyhjälle riville peräkkäisiin soluihin:

- hankinnan kustannuspaikka
- laji
- tili jolle hankinta on kirjattu
- poistoaika kuukausina
- hankintahinta
- muutos aika
- käyttöönottoaika
- työnumero
- selite
- vastatili

Sen jälkeen, kun uudet hankinnat on kirjattu Exceliin, tase ja Excel on täsmäytetty. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että tarkistetaan että Excelin pysyvät vastaavat yhteensä - summa täsmää euron tarkkuudella taseen pysyvien vastaavien käyttöomaisuuden arvoon sen kuukauden osalta, jolta kirjauksia on tehty. (Kattotutka Oy, henkilökotainen tiedonanto, 2021)

Poisto-Excelin päivittämisen jälkeen kuukauden poistot on viety taloushallinnon järjestelmään kirjanpitoon. Excelissä on siirrytty Pivot poistot -välilehdelle ja päivitetty Pivot-taulukko, verrattu yhteensä -summaa Poistosuunnitelma-välilehden yhteensä-summaan. Kirjauspäivämäärä on vaihdettu oikeaksi ja välilehtien kaavat on tarkistettu ja päivitetty. Tämän jälkeen Excelin vienti järjestelmään -välilehti on tallennettu .csv-muotoon. Csv-tiedosto on pitänyt muokata LibreOffice-sovelluksen avulla muotoon, jota taloushallinnon järjestelmä ymmärtää. Tämä johtuu siitä, että Kattotutkalla on käytössä Applen laitteet. Lopuksi tiedosto viedään järjestelmään. (Kattotutka Oy, henkilökotainen tiedonanto, 2021)

Myydystä käyttöomaisuudesta on tehty kirjaus poisto-Excelin ylimmille riveille samalla tavalla käsin kirjaamalla kuin uuden hankinnan kirjaaminen tehtiin yllä. Myynnin kirjaamisen lisäksi on tehty kirjaus ”myynnin eliminointi” poistosuunnitelmaan sen rivin alle, jolle tehty hankinta on alun perin kirjattu. (Kattotutka Oy, henkilökotainen tiedonanto, 2021)

5.1.2 Riskien arviointi

Kattotutka Oy:n poisto-Excelin riskejä on ollut sen suuri koko, mikä on aiheuttanut hitautta. Excel on koettu työlääksi ja virhealttiiksi, koska Kattotutka Oy:n liiketoiminnan kasvamisen myötä myös käyttöomaisuus on kasvanut, minkä seurauksena Excel on sisältänyt paljon tietoa. Virhealttiutta lisää erilaisten laskukaavojen määrä. Poisto-Exceliä päivittävä henkilö saattaa huomaamattaan pyyhkäistä jonkun ruuduista tyhjäksi, jolloin voi hävitä jokin olennainen tieto.

5.2 Toimeksiantajan tarve

Opinnäytetyön aluksi haastateltiin Kattotutka Oy:n talousjohtajaa Kattotutka Oy:n käyttöomaisuuden hallinnan nykytilasta, haasteista, sekä toivotuista muutoksista käyttöomaisuuden hallintaan. Kattotutka Oy:n talousjohtaja (henkilökohtainen tiedonanto 1.2.2021) kertoi, että yrityksessä on käytössä Excel -pohjainen työkalu poistolaskentaan. Vuoden 2016 jälkeen poistot on laskettu hyödykekohtaisesti tasapoistomenetelmällä. Taseessa ei ole tehty poistoeroa, eli poistoeron muutosta ei ole kirjattu. Verotuksessa on poistettu sama kuin kirjanpidossa, eikä hyllypoistoja ole tehty. Kattotutkalla ei ole tietoisesti poistettu maksimia verotuksessa. Poutilaskenta on toteutettu kustannuspaikka-, ja projektitasolla ja poistoja on seurattu hyödykekohtaisesti. Poutilaskenta Excelissä on todettu työlääksi ja virhealttiiksi käyttöomaisuuden kasvettua. Toimeksiantajan toiveena oli löytää kevään 2021 aikana uusi erillinen ohjelmisto poistolaskennan toteuttamiseen ja poistaa Excel-pohja käytöstä. (Kattotutka Oy:n talousjohtaja, henkilökohtainen tiedonanto, 1.2.2021)

5.3 Ohjelmistojen vertailu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli löytää Kattotutka Oy:lle käyttöomaisuuskirjanpito-ohjelma, jonka avulla voidaan toteuttaa poistokirjaukset. Tutkimusmenetelmäksi valittiin kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Tutkimus aloitettiin tutustumalla Kattotutka Oy:n poistolaskentaan, sen historiaan, sekä kuukausittaisiin tehtäviin. Tämän jälkeen kartoitettiin Kattotutka Oy:n tarpeisiin sopivaa ohjelmistoa. Ohjelmistojen selvittäminen aloitettiin

etsimällä tietoa eri ohjelmistoista ohjelmistotarjoajien nettisivuilta, sekä haastattelemalla Kattotutka Oy:n talousjohtajaa. Talousjohtajalla oli mielessä Espina Oy:n Kasper-ohjelmisto, mutta hän halusi vertailla myös muita vaihtoehtoja.

Prosessin aikana löydettiin neljä ohjelmistoa, jotka vaikuttivat sopivan Kattotutka Oy:n tarpeisiin. Neljältä ohjelmistoyritykseltä saatiin pdf-esitteet sähköpostiin, joiden pohjalta kahden kanssa käytiin puhelinkeskustelu. Kolmannen ja neljännen ohjelmistovaihtoehdon kohdalla esitteistä ja sähköpostiviesteistä selvisi, etteivät niiden ominaisuudet sopineet Kattotutkan tarpeisiin. Nämä ohjelmistot oli tarkoitettu yrityksen kirjanpidon toteuttamiseen, eivätkä pelkästään poistojen laskentaan. Kattotutka Oy:llä ei ollut tarkoitus vaihtaa koko taloushallinnon järjestelmää, vaan ottaa nykyisen järjestelmän rinnalle ohjelma käyttöomaisuuden hallintaan, koska taloushallinnon järjestelmästä ei löydy ominaisuutta poistolaskentaan.

Kahden potentiaalisen ohjelmistoyrityksen kanssa keskusteltiin Teams-palaverissa tarkemmin ohjelmistojen ominaisuuksista ja Kattotutka Oy:n poistolaskennan nykytilasta, minkä jälkeen heiltä pyydettiin tarjoukset. Näiden kahden ohjelmiston ominaisuuksista tehtiin vertailu Excelissä, minkä perusteella Kattotutka Oy:n toimitusjohtaja ja talousjohtaja valitsivat Espina Oy:n Kasper -käyttöomaisuusohjelmiston.

Kuva 12. Ohjelmistojen vertailu (Varis, 2022).

	Kasperi (Espina Oy)	Ohjelmisto vaihtoehto 2
Ominaisuudet	Kattaa kaikki, mitä Kattotutka Oy tarvitsee tämänhetkiseen poistolaskentaan	Kattaa kaikki, mitä Kattotutka Oy tarvitsee tämänhetkiseen poistolaskentaan
IFRS Mahdollisuus	Kyllä	Ei
Kustannus kuukaudessa (kahdelta käyttäjältä)	230 €/kk	283 €/kk
Käyttöönottoarvio ja käyttöönoton hinta	1–1,5 pv (1050–1575 €)	3,5–4 pv (á 1.350 € /pv)
Käyttöliittymä	Windows-pohjainen, jota käytetään Citrix Workspacen välityksellä	Windows-pohjainen SaaS-ohjelmisto, jota käytetään Citrix Receiverin välityksellä

Vertailun tuloksena selvisi, että toiminnot ohjelmistoissa olivat hyvin samanlaiset keskenään. Merkittävin ero ominaisuuksissa oli tulevaisuutta ajatellen mahdollisuus IFRS-laskentaan Kasperi ohjelmistossa. International Financial Reporting Standards (IFRS) ovat kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja, joita Suomessa julkisesti noteerattujen yhtiöiden on pitänyt soveltaa konsernitilinpäätöksessään 1.1.2005 tai sen jälkeen alkaneilta tilikausilta (Tomperi, 2021a, s. 231).

Molemmat ohjelmistot on rakennettu Windowsille, mutta Kattotutka Oy käyttää pääasiassa Applen laitteita. Espina Oy:n asiakkaisiin kuuluu Applen laitteita käyttäviä asiakkaita ja heidän mukaansa Kasperi toimii hyvin myös Applen laitteilla, vaikka se on rakennettu

Windowsille. Kuukausittainen hinta ja käyttöönoton kustannukset olivat lopulta ratkaiseva tekijä ohjelmiston valinnassa.

5.4 Espina Oy Kasper

Käyttöomaisuusohjelmistojen vertailun tuloksena parhaiten Kattotutka Oy:n tarpeisiin vastasi Kasper -ohjelmisto. Kasper on käyttöomaisuuskirjanpito-ohjelma, jossa voidaan seurata suunnitelmanmukaisia poistoja. Kasperin avulla voi hoitaa myös kaikki poistolaskennan erikoistilanteet ja se on jo yli 2000 yrityksen ja tilitoimiston käytössä. (Espina Oy, n.d.)

5.4.1 Kasperin peruseriaatteen

Kasperista löytyy neljä erilaajuista versiovaihtoehtoa, joten se skaalautuu joustavasti yrityksen tarpeiden mukaan. Tarkin laskentataso Kasperissa on kohde, jolla tarkoitetaan yksittäistä käyttöomaisuushyödykettä. Poistokirjaukset tuotetaan yrityksen tarpeen mukaisesti tileittäin/kustannuspaikoittain/projekteittain tai muiden laskentadimensioiden mukaisesti. Ohjelmisto laskee poistot ja saldot lennosta, mikä mahdollistaa raporttien ja tositteiden ajamisen mille tahansa kuluvalle tai tulevalle tilikauden päivälle tai päivämäärävälille. Valmiina löytyy kaikki yleisesti käytetyt poistomenetelmät, kuten tasapoistot, menojäännöspoistot ja substanssipoistot. Kasper laskee sumupoistot ja evl-poistot sekä poistoeron kohdetasolla. Lisäksi mukaan saadaan tarvittaessa myös IFRS-poistot ja laskennalliset poistot (esim. sisäistä laskentaa varten). (Espina Oy, n.d.)

5.4.2 Kattotutka Oy:n poistolaskenta Kasper-ohjelmistolla

Kattotutka Oy:n poistolaskenta etenee seuraavalla tavalla: kuukausittain luetaan uudet käyttöomaisuustapahtumat sisään Kasperiin ja viedään poistokirjaukset kirjanpitoon taloushallinnon järjestelmään. Lopuksi tarkastetaan, että kirjanpito ja Kasper täsmäävät.

Kuukauden vaihtumisen jälkeen haetaan menneen kuukauden käyttöomaisuustilien tapahtumat taloushallinnon järjestelmästä kirjanpidon raportilta. Raportti ladataan Exceliin,

jonka jälkeen tiedot tuodaan Kasperiin. Kasperin laskee poistot automaattisesti, joten tietojen tuonnin jälkeen tarkistetaan vain, että kaikki tiedot ovat siirtyneet ja summat tileittäin täsmäävät. Poistokirjaukset viedään kirjanpitoon valitsemalla Kasperissa laskentakaudeksi siirrettävä kuukausi, minkä jälkeen luodaan tiedosto, joka tuodaan taloushallinnon järjestelmään. Kun poistot on viety Kasperista kirjanpitoon, tarkastetaan että Kasperin ja tase täsmäävät.

5.5 Käyttöönotto

Kasperin -ohjelmiston käyttöönotto alkoi maaliskuussa 2021, jolloin Kattotutka Oy teki sopimuksen ohjelmiston ostamisesta Espina Oy:n kanssa. Kattotutka Oy:n poistolaskennassa käytettiin Excel-pohjaista työkalua, joten sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen aloitettiin keräämään tarvittavia tietoja käyttöomaisuuden siirtämiseksi Kasperiin. Kattotutka Oy:n poistolaskennan tilanne tilikauden 2021 alusta (tammikuu 1/2021 poistot) koottiin Exceliin mahdollisimman selkeään muotoon. Espina Oy:lle toimitettiin 1/2021 poistot -koonnin lisäksi Kattotutka Oy:n sen hetkinen tase, sekä vuoden 2020 tase, verolomake 62, tilikartta ja investointinumerot selitteillä. Espina Oy siirsi Kattotutka Oy:n käyttöomaisuuskirjanpidon Kasperin ohjelmistoon huhtikuussa 2021.

5.6 Koulutus

Espina Oy järjesti kaksi koulutusta Kasperin-ohjelmiston käytöstä huhtikuussa 2021. Ensimmäisessä koulutuksessa esiteltiin Kasperin peruskäyttöä ja toimintoja, sekä tarkistettiin, että Kattotutka Oy:n käyttöomaisuuskirjanpito on siirtynyt oikein Kasperiin. Ensimmäisen koulutuksen jälkeen tuli ilmi joitain muutoksia: esimerkiksi työnumeroiden ja kustannuspaikkojen selitteet lisättiin Kasperiin. Toisessa koulutuksessa käytiin läpi Kattotutka Oy:n maaliskuun 2021 poistojen kirjaus. Koulutukseen osallistuivat opinnäytetyön tekijä, Kattotutka Oy:n kirjanpitäjä, talouspääällikkö sekä työharjoittelija, ja Espina Oy:n tuotepääällikkö.

5.7 Käyttöopas poistolaskentaan

Toimeksiantajan toiveena oli, että käyttöönottoprosessin jälkeen Kattotutka Oy:lle tehtäisiin opas poistokirjauksiin Kasper -ohjelmistolla. Opasta aloitettiin Espina Oy:n järjestämien koulutusten aikana tekemällä muistiinpanoja koulutusten sisällöstä. Käyttöoppaan tekemiseen käytettiin lähteinä koulutuksesta opittuja tietoja ja Kasper.info -sivustoa. Kasper.info on Espina Oy:n laatima tukisivusto, joka sisältää Kasper-poistolaskentaohjelman käyttöohjeen ja yleistä tietoa poistolaskennasta. Opas pyrittiin laatimaan siten, että sen avulla pystytään kirjaamaan Kattotutka Oy:n kuukausittaiset poistokirjaukset kokonaisuudessaan. Käyttöoppaaseen ei sisällytetty teoriaa poistoista, sillä ajatuksena oli, että tämän opinnäytetyön tietoperusta -osio tarjoaa tarvittavan tiedon poistolaskennan toteuttamiseen käytännössä. Opas sisältää yleistä tietoa Kasper-ohjelmistosta, sekä kuvalliset että kirjalliset ohjeet Kattotutka Oy:n poistojen päivittämiseen ja KOM myyntitilanteisiin.

Käyttöopas liitettiin Kattotutka Oy:n kirjanpidon sisäiseen ohjeistukseen, eikä sitä liitetty opinnäytetyön julkiseen versioon toimeksiantajan toiveesta.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyössä on käyty läpi kirjanpidon ja verotuksen poistoja ensin teoriassa ja sen jälkeen syvennytty Kattotutka Oy:n poistolaskentaan ja sen kehittämisprosessiin. Tavoitteena oli vertailla käyttöomaisuusohjelmistoja ja löytää toimeksiantajan tarpeisiin sopiva käyttöomaisuusohjelmisto, olla mukana ohjelmiston käyttöönottoprosessissa ja tuottaa tarvittava teorian tieto käyttöomaisuuskirjanpidon toteutukseen käytännössä.

Työssä on käytetty laadullista tutkimusmenetelmää ohjelmistojen vertailussa sekä työn taustojen selvittämiseen. Kattotutka Oy:n talousjohtajaa haastatteleamalla selvitettiin Kattotutka Oy:n poistolaskennan nykytila, toiveet ja tarve muutokselle. Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa ajatuksena oli, että opinnäytetyö painottuu ohjelmistojen vertailuasuuteen. Käyttöomaisuusohjelmistojen vertailu jäi kuitenkin suppeaksi sopivien

vaihtoehtojen pienen määrän vuoksi. Lisäksi ohjelmistot olivat ominaisuuksiltaan hyvin samanlaisia keskenään. Työ painottui lopulta käyttöönottoprosessiin kokonaisuudessaan.

Lähteiksi on pyritty valitsemaan mahdollisimman tuoretta kirjallisuutta sekä verkkolähteitä. Tietoperustassa poistot verotuksessa -osiossa hyödynnettiin Verohallinnon verkkosivuja, joiden oletettiin tarjoavan luotettavaa ja ajantasaista tietoa. Verohallinnon sivuilla oli merkitty tarkka päivämäärä, jolloin sivua oli viimeksi päivitetty. Tämän perusteella pystyttiin arvioimaan, että tieto on ajan tasalla. Yksi tämän opinnäytetyön tietoperustassa käytetyistä lähteistä on vuodelta 2007 ja se on selvästi muuta lähdemateriaalia vanhempi lähde. Tämä kirjanpitolautakunnan yleisohje suunnitelman mukaisista poistoista on viimeisin kirjanpitolautakunnan julkaisema yleisohje kyseisestä aiheesta ja se on merkitty voimassa olevaksi, minkä takia sen katsottiin sisältävän ajantasaista tietoa.

Käyttöopas uuteen ohjelmistoon onnistuttiin tekemään niin, että sen avulla pystytään tekemään Kattotutka Oy:n kuukausittaiset poistolaskennan vaiheet alusta loppuun. Jatkoa ajatellen käyttöopasta olisi hyvä päivittää tarpeen mukaan yrityksen poistolaskennan muuttuessa, tai silloin, kun Kasperi -ohjelmistoa päivitetään palveluntarjoajan puolesta. Tässä tapauksessa Kattotutka Oy:ltä poistolaskennan parissa työskentelevien henkilöiden olisi myös hyvä osallistua palveluntarjoajan järjestämiin koulutuksiin tai webinaareihin, jotta Kasperia pystytään hyödyntämään tehokkaasti käyttöomaisuuden hallinnassa.

Opinnäytetyöllä saavutettiin Kattotutka Oy:lle tavoiteltu lopputulos, sillä Kattotutka Oy:lle löytyi sopiva ohjelmisto poistolaskentaan, ja se otettiin käyttöön yrityksessä keväällä 2021. Opinnäytetyön tietoperustaan onnistuttiin kertomaan tiivistetysti ja kuvallisesti esimerkein kirjanpidon ja verotuksen poistoista ja niihin liittyvistä poistolaskennan erikoistilanteista Kattotutka Oy:n poistolaskentaa ajatellen.

Työn tulos on merkittävä yleiseen käyttöomaisuuden hallintaan taloushallinnon näkökulmasta. Erityisesti työn merkitys nousee esiin käyttöomaisuuden myyntitilanteessa voiton/tappion kirjauksessa kirjanpidon, sekä verotuksen poistojen kannalta. Aiemmassa Kattotutka Oy:n poisto-Excelissä yrityksen käyttöomaisuus oli listattu Excelin riveille, ja käyttöomaisuuden kasvettua lista oli todella pitkä. Poisto-Excelissä myydystä

käyttöomaisuudesta tehtiin kirjaus Excelin ylimmille riveille ja sen lisäksi tehtiin kirjaus ”myynnin eliminointi” poistosuunnitelmaan sen rivin alle, jolle tehty hankinta oli alun perin kirjattu. Uudessa ohjelmistossa käyttöomaisuus on huomattavasti paremmin hallinnassa ja varmemmassa paikassa, kun esimerkiksi mitään tietoja tai laskentakaavoja ei vahingossa pysty poistamaan, kuten Excelissä oli riskinä. Ohjelmistossa käyttöomaisuutta pystyy tarvittaessa järjestelemään ja selaamaan eri hakusanoilla. Käyttöomaisuuden myynnistä tulee kirjaus myydyn kohteen tietoihin. Toimivalla ja käytännöllisellä ohjelmistolla pystytään pitämään käyttöomaisuuden hallinta yrityksessä selkeänä ja luotettavana.

Lähteet

- Ahosola, J & Ahosola, J. (2020). Kirjanpidon ja verotuksen erityiskysymyksiä käytännönläheisesti. Kauppakamari.
- Espina Oy. (n.d.). Kasper -käyttöomaisuuskirjanpito. Noudettu 15.3.2022 osoitteesta <https://espina.fi/kasper/kasper-kayttoomaisuuskirjanpito/>
- Taloushallintoliitto. (2020). Hyllypoistot kirjanpidossa. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://tilitoimistossa.taloushallintoliitto.fi/asiantuntija-vastaa/hyllypoistot-kirjanpidossa>
- Tomperi, S. (2021a). Kehittyvä kirjanpitolaito (18., uudistettu painos.). Edita.
- Tomperi, S. (2021b). Käytännön kirjanpito (29., uudistettu painos.). Edita.
- Varis, M. (2022). *Käyttöomaisuuden hallintajärjestelmän kehittäminen* [Opinnäytetyö, Hämeen ammattikorkeakoulu].
- Vero. (2021). Poistot ja pienhankinnat. Noudettu 21.1.2022 osoitteesta <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/liikkeen-tai-ammattinharjoittaja/poistot-ja-pienhankinnat/>
- Vero. (2021). Poistot elinkeinoverotuksessa. Noudettu 8.2.2022 osoitteesta <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/102183/poistot-elinkeino-verotuksessa/>
- Vero. (2019). Selvitys verotuksessa vähentämättä jätetyistä poistoista, täyttöohje. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/yhteystiedot-ja-asiointi/lomakkeet/tayttoohjeet/12a-selvitys-verotuksessa-v%C3%A4hent%C3%A4m%C3%A4tt%C3%A4-j%C3%A4tetyist%C3%A4-poistoista-t%C3%A4ytt%C3%B6hje/>
- Vilkka, H & Airaksinen, T. (2003). Toiminnallinen opinnäytetyö. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Kallinen, T & Kinnunen, T. (n.d.). Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Noudettu 21.3.2022 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>
- Kattotutka Oy. (n.d.). Yritys. Noudettu 20.4.2022 osoitteesta <https://www.kattotutka.fi/fi/yritys/>
- KILA. (2007). Yleisohje suunnitelman mukaisista poistoista. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://kirjanpitolautakunta.fi/-/suunnitelman-mukaiset-poist-1>